

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kannattaa sähköisen viranomaisviestinnän ja tiedoksiannon edistämistä ja sitä, että sähköinen tiedoksianto on ensisijainen tiedoksiantotapa viranomaistoiminnassa. Siirtyminen sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuuteen nopeuttaisi päätösten välittymistä asianosaisille, tehostaisi viranomaistoimintaa ja mahdollistaisi myös kustannussäästöt paperipostin lähettämisen vähentyessä.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää hyvänä, että tiedoksianto voitaisiin toteuttaa sähköisenä ilman vastaanottajan nimenomaista suostumusta, mikäli vastaanottajalla on suomi.fi-viestit -palvelu käytössä. Tämä vähentäisi merkittävästi hyvinvointialueella nykyisellään tapahtuvaa tiedoksiantojen lähettämistä paperikirjeenä. Tämä olisi myös asiakkaiden eduksi, koska sähköisen tiedoksianto on paperikirjettä nopeammin vastaanottajan saatavilla ja usein myös tietoturvalisempi tapa esimerkiksi salassa pidettävien tietojen toimittamiseksi tai tietyissä tilanteissa myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevan henkilön luottamuksellisen asioinnin turvaamiseksi.

Ehdotus jättää viranomaiselle myös kattavasti valinnanvapautta sähköisen tiedoksiantotavan valinnassa, mitä pidämme kannatettavana. Viranomainen voi lähettää tiedoksiannon viestinvälityspalveluun (suomi.fi-viestit). Tällöin vastaanottaja saa palvelusta ilmoituksen ilmoittamaansa sähköiseen osoitteeseen. On hyvä, että viranomainen voi käyttää tiedoksiannossa myös mahdollista omaa sähköistä asiointipalveluaan, jolloin tiedoksiannosta kuitenkin toimitetaan tieto myös viestinvälityspalveluun tai muuhun vastaanottajan ilmoittamaan sähköiseen osoitteeseen, jos viestinvälityspalvelu ei ole käytössä. On hyvä, että myös muu vastaanottajan ilmoittama sähköinen osoite on mahdollinen myös todisteellisessa sähköisessä tiedoksiannossa silloin kun vastaanottaja on tunnistettu.

Selkeyden vuoksi 19 §:ssä voisi olla 18§:n mukaisesti esitettynä myös tavallista sähköistä tiedoksiantoa koskevat vaihtoehtoiset menettelytavat (viestinvälityspalvelu, asiointipalvelu, muu sähköinen osoite) tai viittaus koko 18§:n 2 momenttiin eikä pelkästään nyt mainittuun 18§:n 2 momentin muuhun sähköiseen osoitteeseen.

HE:ssä todetaan: "Tavoitteena on, että sähköisesti asioiva asiakas saisi jatkossa viranomaisviestit sähköisinä Suomi.fi-viesteihin. Tämän vuoksi viranomaisten olisi integroitava omat asiointijärjestelmänsä Suomi.fi-viesteihin ja mahdollisesti tehtävä siinä yhteydessä muutoksia asiointiprosesseihinsa, tietojärjestelmien rajapintoihin ja viestirakenteisiinsa."

Tämä toteamus on toisaalta pulmallinen. Viranomaisten järjestelmien integraatio- ja kehitystarvetta ei ole arvioitu kattavasti. On mahdollista, että integraatio- ja kehitystyöstä aiheutuu kustannuksia hyvinvointialueelle, ja nämä kustannukset tulisi huomioida hyvinvointialueen rahoituksessa. Lisäksi integraatio- ja kehitystyö vievät aikaa, joten näiden kehitettävien järjestelmien osalta käyttövalmius 1.1.2026 ei todennäköisesti ole mahdollinen.

Useat hyvinvointialueet, Länsi-Uusimaa mukaan lukien, ovat panostaneet viime vuosina ja panostavat tulevaisuudessakin merkittävästi omiin digitaalisen asioinnin kanaviinsa, joissa on tietoturvallisia tiedoksiantoon soveltuvia toiminnallisuuksia. On todennäköistä, että hyvinvointialueen asiakas pääsääntöisesti asioi hyvinvointialueen digitaalisen asioinnin kanavissa, jolloin hänelle on luontevinta vastaanottaa tiedoksiannot samassa palvelussa.

Sähköisen tiedoksiannon ja suomi.fi-viestien käytännön toteutuksessa tuleekin huolehtia siitä, että asiakkaan näkökulmasta tiedoksiannot ja niitä koskevat ilmoitukset ovat selkeästi, helposti ja yhtenäisellä tavalla saatavissa riippumatta siitä, missä palvelussa varsinainen tiedoksianto on asiakkaan luettavissa (suomi.fi-viestit tai viranomaisen oma asiointipalvelu, josta on toimitettu ilmoitus suomi.fi-viesteihin) eikä asiakkaan ole tarve tarpeettomasti liikkua eri palveluiden välillä edestakaisin.

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

On selkeää, että jatkossa säännös ja sama määräaika-määrittely koskisi kaikkia viranomaiselle sähköisesti toimitettuja asiakirjoja toisin kuin nykylainsäädännössä, jossa viranomaisen pyytämän ja asianosaisen omasta aloitteesta toimittaman asiakirjan määräajat määräytyvät eri tavoin.

Muut huomiot

Hyvinvointialue kannattaa mallia, jossa suomi.fi olisi keskitetty master-tietokanta sen osalta, haluaako kansalainen tiedoksiannot sähköisenä vai paperisena.

On myös kannatettavaa, että asiaa edistetään siten, että asiakkaalla on mahdollisuus halutessaan vastaanottaa tiedoksiannot yksityisen digipostipalvelun kautta.

Suomi.fi-viestien osalta tulee varmistua siitä, että suomi.fi-viestit tukevat mahdollisimman laajoja käyttötapauksia, eli suomi.fi-viestien kautta on mahdollista toimittaa myös esimerkiksi tiedoksiantoja, joissa on liite/useita liitteitä ja suurikokoisia tiedostoja tai linkki/linkkejä.

Voisi olla hyvä rajata kansalaisen päivitysmahdollisuus esimerkiksi kerran päivässä tapahtuvaksi, jotta voidaan varmistua siitä, että tiedoksianto saavuttaa kansalaisen hänen haluamallaan tavalla.

Katvetilanteita voisi teoreettisesti syntyä, jos kansalainen voi useamman kerran päivässä valita sähköiset tiedoksiannot pois päältä tai päälle.

Koska ehdotuksessa esitetään, että viestinvälityspalvelu (suomi.fi) luodaan automaattisesti kaikille, jotka käyttävät suomi.fi-tunnistautumista, on tärkeää, että muutoksesta viestitään ja ohjeistetaan selkeästi ja kattavasti käyttöönottovaiheessa, jotta tieto ja ymmärrys muutoksesta tavoittaa kaikki, joita se koskettaa. Sama koskee tilanteita, joissa palvelun käytön lopettaneelle henkilölle palvelu olisi aktivoitumassa uudestaan käyttöön uuden suomi.fi-tunnistautumisen yhteydessä tiheimmillään jopa puolen vuoden välein. Yleinen palveluun ja muutokseen liittyvä viestintä, opastus ja tuki ei saa päätyä yksittäisen viranomaisen tehtäväksi.

Lakimuutoksen myötä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tietojärjestelmiä ja digiasioinnin palveluita tulee päivittää tukemaan sähköistä tiedoksiantoa ja integroida suomi.fi-viestit-palveluun. Tämä tulee huomioida lain toimeenpanossa ja siirtymäajoissa sekä hyvinvointialueiden rahoituksessa, jotta muutokset on tosiasiallisesti mahdollista toteuttaa eivätkä ne aiheuta kohtuuttomia lisäkustannuksia tai hallinnollista taakkaa.

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

-

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

-

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

-

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitteko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

-

Muut huomiot

-

Ruuth Terhi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Konsernipalvelujen johtaja Markus
Syrjänen, 16.4.2025